

De vierde aflevering zal verschijnen op 15 November a.s.; de eerste jaargang zal dan voltooid zijn. Te beginnen met den tweeden jaargang zullen de afleveringen steeds uitkomen op den eersten van elk kwartaal, dus op 1 Januari, 1 April, 1 Juli en 1 October.

Van 2—5 Augustus j.l. heeft te Brugge plaats gehad het „Congrès jubilaire de la Fédération Archéologique et Historique de Belgique”, met de volgende secties:

1. Préhistoire, Protohistoire et Antiquités Gallo-Romaines.
2. Histoire du Moyen-Age.
3. Histoire Moderne et Contemporaine.
4. Histoire de Flandre.
5. Histoire de l'Art.
6. Archéologie.
7. Numismatique et Sigillographie.
8. Archivistique, Bibliothéconomie, y compris la Diplomatique, la Paléographie, l'Héraldique et l'Epigraphie.
9. Musicologie.
10. Liturgie et Histoire Ecclésiastique.
11. Folklore.
12. Médecine.

Anthropologische Commissie der Koninklijke Academie van Wetenschappen.

Onder Voorzitterschap van Prof. Bolk had op 27 Juni j.l. eene vergadering dezer Commissie plaats. Door den Voorzitter werd medegedeeld, dat van de Ministers van Oorlog en Marine bericht was ontvangen, dat H. E. de benoeming der Heeren Dr. N. Schrijver en Dr. P. J. Vastenou, resp. Inspecteur van den Geneeskundigen Dienst der Land- en Zeemacht, tot leden der Anthropologische Commissie hadden goedgekeurd. De Minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen heeft, op verzoek der Academie, den Hoofdinspecteur van het Lager Onderwijs te 's-Gravenhage verzocht in de Commissie zitting te nemen.

In onderling overleg werden de voorloopige werkzaamheden der verschillende sub-commissies vastgesteld.

De Historisch-anthropologische Commissie stelt zich voor te beginnen met het verzamelen der anthropologische literatuur, betreffende het Nederlandsche volk. Daarna zal een samenvattend overzicht worden gegeven van hetgeen tot dusverre, anthropologisch, van ons volk bekend is.

De resultaten van het anthropologisch onderzoek, voor zoover dat tot heden heeft plaats gehad, zullen in kaart worden gebracht en gerangschikt.

De Lengte-Commissie hoopt allereerst in de boeken der Provinciale Griffies de cijfers der lengte-maten van de in de laatste jaren gekeurde militie-plichtigen na te gaan en in curve te brengen en tevens nieuwe gegevens te verzamelen bij de nog te keuren militie-plichtigen. Bovendien zal getracht worden bij kinderen eenige lichaamsmaten te nemen.

De Kleur-Commissie hoopt aanvankelijk v.n.l. bij schoolkinderen de kleur van oogen en haar vast te stellen.

De Index-Commissie zal doen bepalen den schedel-index, den aangezichts- en den neusindex.

De Biochemische Commissie stelt zich voor, ter indeeling van de bevolking in bloedgroepen, steekproeven te nemen. Prof. Aldershoff, directeur van 's Rijks serologisch Instituut te Utrecht, heeft daarbij zijn medewerking toegezegd.

Tenslotte kwam ter sprake de mogelijkheid van samenwerking der verschillende sub-commissies.

Op voorstel der Koninklijke Akademie van Wetenschappen te Amsterdam is thans, naast en in samenwerking met de anthropologische sectie der I. C. O.-Commissie (Commissie voor „International Circumpacific Onderzoek”) in Nederland ook in Indië zulk eene sectie tot stand gekomen. Als Voorzitter dezer sectie in Indië is opgetreden Dr. H. J. T. Bijlmer te Salatiga.

Hersenen van Anatole France.

Gelijk bekend heeft men wel gemeend, dat er een verband bestaat tusschen het hersenvolume en intellect, in dier voege dat eminente personen groote hersenen zouden bezitten. Echter bleken de hersenen van verschillende zeer „hervorragende” personen juist opvallend klein te zijn. Ook de hersenen van den onlangs overleden Anatole France waren zeer licht van gewicht, wogen n.l. slechts 1017 gram. Daarbij dient nog opgemerkt te worden, dat de beroemde schrijver eenorsch gebouwde en vrij lange man was, terwijl men echter aan den anderen kant moet bedenken, dat op hooger leeftijd de hersenen wat in gewicht afnemen. De hersenwindingen waren echter talrijk en sterk ontwikkeld (l'Anthropologie).

In het „Royal College of Surgeons of England” te Londen deed Sir Arthur Keith eene mededeeling omtrent de in Talgai (Queensland, Australië) gevonden menschelijke schedels. Deze schedels zouden volgens Keith van alle fossiele typen (met uitzondering van den Piltdownschedel) den Anthroïoïden 't naast staan.

De redactie van de „Eugenics News”, het orgaan van het Eugenics Record Office in de Vereenigde Staten, heeft een vragenlijst omtrent eugenetische werkzaamheid in verschillende landen gezonden. De eerste uitkomst van die enquête is thans in het kort in de Mei-aflevering van het tijdschrift neergelegd, n.m. de gegevens van Esthland, Frankrijk, Nederland, Noorwegen, Rusland, Zweden en Zwitserland. Het betreft hoofdzakelijk een opnoeming van eugenetische vereenigingen, arbeidsprogramma's, eugenetische publicaties enz. Eensgezind is de klacht over weinig belangstelling, behalve in Zweden, waar, zooals men weet, de regeering reeds geruimen tijd zeer gunstig gestemd is voor het erfelijkheids-onderzoek bij den mensch. Ook uit Italië — wat trouwens reeds in September op het Eugenetisch Congres te Milaan bleek — is er een wassende belangstelling bij het publiek. L. March, de bekende Fransche statisticus schrijft, dat Frankrijk zich op het oogenblik alleen om de quantiteit, niet om de qualiteit zijner bevolking bekommert. In Rusland wordt te Petersburg en Moskou eugenetisch onderwijs gegeven. Van een geneticus in de Ukraine komt de klacht, dat aan het Instituut voor nationale opvoeding te Kiew, waarin de oude universiteit sinds de revolutie is herschapen, de genetica onlangs als nutteloos van het programma is geschrapt. De overbelasting met onderwijs maakt er wetenschappelijk onderzoek onmogelijk. Uit Zwitserland is nog een antwoord van den zwaar zieken beroemden psychiater August Forel binnengekomen, die niettegenstaande zijn 76 jaren een vurig eugeneticus is gebleven. Uitingen over gebrek aan financieelen steun voor de stichting van archieven en uitzending van werkkrachten, komen natuurlijk uit al de ondervraagde landen — Nederland inclus.

M. A. v. H.

Op den 12en Mei van dit jaar overleed op 70-jarigen leeftijd de ook hier te lande welbekende ethnoloog Henry Ling Roth, welke indertijd belangrijke onderzoekingsreizen heeft gemaakt in Queensland, Nieuw-Guinee en Borneo. Van 1900—1924 was hij directeur van het Bankfield Museum in Halifax. Van zijne wetenschappelijke geschriften zijn vooral bekend geworden zijn werk „Aborigines of Tasmania” en zijn „Natives of Sarawak and British North Borneo” (Londen 1896).

◇

De Molieven van het Tatoeëeren.

De uitstekende ethnograaf-ethnoloog, Karl von den Steinen, die jaren lang gezwezen heeft, gaf eindelijk weer een levensteeken in den vorm van een groot werk over „Die Marquesaner und ihre Kunst”, en wel het eerste deel „Tatauirung”, 1925 (Reimer, Berlin). Ik wil het nu niet bespreken, maar naar aanleiding van dit rijke en zeer „anregende” boek een kort schema der motieven opstellen, welke in hun samenwerking het tatoeëeren tot gevolg hebben.

Het uitgangspunt acht ik het bloedoffer, uitvloeijsel van doodenvrees, maar dat ook aan demonen en goden gebracht wordt. Het bloedoffer neemt bij vele volkjes een groote plaats in, het komt in uitersten vorm voor als verminking van zich en anderen tot dooden toe, en het kan ook in hooge mate gereduceerd worden. Het streven doet zich vaak voor, zichtbare bewijzen van het bloedoffer te toonen, b.v. het insmeren van de persoon of zaak te wier behoefte het gebracht werd met het vergoten bloed. De gevreesde hoogere machten worden zoo op drastische wijze aan het bloedgeschenk herinnerd. Een soort van kwitantie. De elders veel verspreide scarificatie had waarschijnlijk hetzelfde motief.

Hier werkt nu een geheel ander, haast nooit rustend motief, n.l. de zucht tot versieren, misschien geboren uit reflexbeweging, die het haast onbewust gevolg is van bezig zijn met een visuele voorstelling. De natuurmensch in de tropen kan woning of kleding wegens hun materiaal of ontbreken niet versieren, wel wapens en werktuigen, maar de persoonlijke ijdelheid, die zich af op lagen trap uit en de zucht naar sexueel succes bij het andere geslacht brengen er allicht toe, die versiering op het eigen lichaam aan te brengen, tevens het meest geschikte object.

Bloedoffer-markeering en versieringszucht gaan nu samen. Vermenigvuldiging, reductie, schematisering en stilisering doen hier hun treffend werk.

De plastische neiging dringt tot het weergeven van bekende voorwerpen, ook wel symbolische voorstellingen, b.v. die der manbaarheid, en daar de tatoeëering zeer pijnlijk is, wordt zij tevens tot bewijs van mannelijkheid en moed. Het ontbreken der tatoeage bij man en vrouw wordt als leelijk en onbehoorlijk beschouwd. Zij begint bij de geslachtsrijpheid en toont dus zoowel manbaarheid als manlijkheid, moed aan. De tatoeëering werkt als erotische prikkel, zeker is zij geen uiting van kuisheid of schaamte. Bizondere tatoeëering dient ook als memento van den bloedwraakplicht.

◇

Halve Slavernij.

John H. Harris, de schrijver van het sociographisch zoo uitnemende werk over „Dawn in Darkest Africa”, met eene voorrede van Lord Cromer, 1912, wijst er op, dat het parlement van Zuid-Afrika nu reeds in tweede lezing de „Colour Bar Bill” heeft aangenomen, waarbij aan alle niet-blanken verboden wordt ander dan „unskilled work” te verrichten, zoodat de ongeveer 6 miljoen gekleurden in Zuid-Afrika in hun eigen land alleen het laagste en minst betaalde werk zouden mogen doen, hetgeen de minste gelegenheid tot hunne verheffing biedt.¹⁾ Dit wetsvoorstel werd aan Generaal Hertzogs regeering opgedrongen door de White Trade Unions of South Africa, dus door de blanke arbeiders. De mogelijkheid van hooger ontwikkeling zou, zoo dit ontwerp wet werd, in Zuid-Afrika aan Negers en Aziaten benomen worden. Met het volste recht noemt Harris dezen toelag „racial wicked-

¹⁾ „South Africa — Half Slave, Half Free”, in *The Nation and the Athenaeum*, June 27, '25, p. 3 95-96.

ness". Hij heeft de naïviteit, van het Britsche Parlement ernstig verzet te verwachten, wat reeds constitutioneel haast uitgesloten is.

In de verhouding der rassen kan dit wetsvoorstel een nieuw begin markeeren. In welke richting?

Blijkens het verslag betreffende het Provinciaal ziekenhuis (voor geesteszieken) „Duinenbosch" te Bakkum, N.-H., over het jaar 1924, werd daar op 1 Januari 1925 de eerste patiënt, bij wijze van proef, in gezinsverpleging geplaatst. Een moeilijkheid is, dat de meeste daartoe aangezochte personen zich niet bereid verklaarden tot het in huis nemen van een verpleegde, uit vrees voor en onbekendheid met den aard der patiënten.

In Medemblik, waar men reeds eerder met deze proef begonnen is, worden nu 25 personen in het gezin verpleegd. Geen enkel gezinshoofd, hiermede eenmaal begonnen, heeft den wensch te kennen gegeven, dat zijn nieuwe huisgenoot weder in het gesticht zou worden opgenomen, terwijl de patiënten de gezinsverpleging zeer bleken te waardeeren. Met belangstelling dient de ontwikkeling dezer sympathieke proefneming te worden gevolgd.

Wat de bezigheden der verpleegden betreft, zij medegedeeld, dat te Bakkum 46.8 pCt. der mannen en 50.2 pCt. der vrouwen arbeid verrichtten, waarvan de totale waarde geschat wordt op f 50.000. Het werk der mannen was verdeeld over 24 soorten van bezigheid, dat der vrouwen over 5. Te Medemblik arbeidden 46.9 pCt. der mannen en 41.0 pCt. der vrouwen.

In den loop van dit jaar verschenen in Deutschland enkele nieuwe tijdschriften, waarop wij gaarne de aandacht van onze lezers vestigen. Het zijn 't „Zeitschrift für Völkerpsychologie und Soziologie" (Hirschfeld, Leipzig), „Zeitschrift für Menschenkunde" (Kampmann, Celle) en „Ethos" (Braun, Karlsruhe). Het eerste tijdschrift vangt aan met een artikel van den redacteur, Professor Thurnwald, „Probleme der Völkerpsychologie und Soziologie" waarin hij het doel uiteenzet. Men wil „in wissenschaftlicher Weise der Forschung auf dem Gebiete der menschlichen Gesellung, hauptsächlich durch Ermittlung der sie bindenden psychischen Fäden dienen". Behalve artikelen bevat deze eerste aflevering een rubriek „Besprechungen und Berichte", waar zoowel boekbesprekingen als referaten zijn ondergebracht.

Het „Zeitschrift für Menschenkunde", onder redactie van Dr. von Hattingberg en Niels Kampmann, is gewijd aan de Karakterologie en toegepaste Psychologie. De eerste aflevering opent met een artikel van graaf Hermann Keyserling over „Grenzen der Menschenkenntnis" en bevat voorts, behalve artikelen, enkele boekbesprekingen en berichten.

„Ethos" ten slotte, driemaandelijksch tijdschrift voor Sociologie, Geschiedenis en Kultuurphilosophie, wordt geredigeerd door Prof. Koigen, Schneersohn en Hilker. Het is, en dit geldt ook voor het tijdschrift van Thurnwald, ontstaan uit den nood der tijden. Overal, aldus Prof. Koigen in zijn inleidend artikel „Die Wandlung des Ethos", overal hoort men de klacht, dat de mensch van dezen tijd niet meer opgewassen is tegen de moeilijkheden, welke het leven biedt; overal bespeurt men een troosteloze disharmonie. „Den Zuständen und Erlebnissen von Disharmonie, krisenhafter Stimmung und katastrophalen Geschehnissen gesellen sich das Gefühl und der Gedanke von der Ohnmacht des Menschen..." Men lacht om den mensch, die zich inspannt het wezen der verschijnselen te benaderen, men veracht de wetenschap, men prijst de machteloosheid. „Aus der totalen Not der Zeit im Sein, Tun und Denken wird die Notwendigkeit geboren, um eine neugeartete Anthropologie, um eine ganze Wissenschaft vom ganzen Menschen zu kämpfen." Deze taak heeft „Ethos" op zich genomen.

Wij hopen onze lezers op de hoogte te kunnen houden van den inhoud dezer periodieken.